

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä 1 (11)
21.8.2019
Taltionumero
3758
Diaarinumero
5782/2/18

Asia Vammaispalvelulain mukaista taloudellista tukitointa koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 22.9.2017 nro 17/0912/6

Asian aikaisempi käsittely

Sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen viranhaltija on 23.1.2017 antamallaan päätöksellä hylännyt A:n hakemuksen, jolla hän oli hakenut korvattavaksi asunnon muutostöistä aiheutuneita kustannuksia yhteensä 9 689,58 euroa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) nojalla.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on päätöksellään 25.4.2017 (§ 38) hylännyt A:n oikaisuvaatimuksen.

Päätöksen perusteluissa on muun ohella todettu, että hakija on vaikeavammainen pyörätuolia käyttävä henkilö, joka tarvitsee apua kaikissa toiminnoissaan. Hakijalla on käytössä kommunikaatioapuna puhetulkki sekä henkilökohtainen avustaja enintään 15 h/vrk päivittäisistä toimista selviytymiseen. Avustaminen tapahtuu työnantajamallilla ja vakituisia avustajia on viisi. Harrastustoimintaan, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen on lisäksi myönnetty henkilökohtaista apua 10 h/kk. Viimeksi mainittua tuntimäärää on tarkoitus korottaa kaksinkertaiseksi.

Hakija on valmistunut vuonna 2006 --. Hän on -- ry:n puheenjohtaja-tuottaja. Lisäksi hän on -- jäsen. Harrastusta ei voida kuitenkaan pitää palkkatyönä tai yritystoimintana eikä asunnossa sijaitsevaa harrastukseen tarkoitettua tilaa työpaikkana.

Hakija on muuttanut vanhempiensa perikunnan omistamaan kolmikerroksiseen omakotitaloon. Talon keskikerroksessa sijaitsee keittiö, halli, olohuone, kaksi makuuhuonetta, pesuhuone/wc ja pieni keittiö.

Hakija asuu keskikerroksessa ja on teettänyt seuraavat muutostyöt: kylpyhuoneen lattiakaadon korjaus ja lattialämmitys, uudet kaakelit ja nousutuki, liuskat ja tukikahvat, välioven poisto ja talon yhden sisäoven aukeamissuunnan kääntö. Lisäksi hakija on teettänyt puhelimitse kauko-ohjattavan ulko-oven lukitusjärjestelmän. Hakija ei kertomansa mukaan itsenäisesti kykene avaamaan ovea ilman kauko-ohjainta, mutta ei myöskään nousemaan vuoteesta ilman avustajan apua, joten kauko-ohjain oven aukaisuun ei sinänsä edistä hakijan selviytymistä itsenäisesti.

Hakijan mukaan nykyinen väljä yhdessä kerroksessa oleva asunto mahdollistaa harjoitusten pitämisen kotona, mikä vähentää ulkoilman astmaa pahentavaa vaikutusta ja hakijan kuljetuspalvelujen tarvetta. Hakijan mukaan muutto uuteen asuntoon on ollut perusteltua vammasta johtuvista syistä, toimintakykyyn iän myötä tulleiden muutosten vuoksi ja lisäksi myös muiden elämänolosuhteiden muuttumisen vuoksi.

Kunta on sitoutunut samassa pihapiirissä sijaitsevan hakijan edellisen asunnon hissien toimintavalmiuden takaamiseen huoltosopimuksella tai uuden hissien turvin sekä myös muiden toimintakyvyn heikkenemiseen liittyvien muutosten tekemiseen.

Asunnon muutostöiden kustannusten korvaamista ei näin ollen voida pitää hakijan vamman kannalta välttämättömänä, koska tavanomaisista elämän toiminnoista selviytyminen ei ole edellyttänyt muuttoa uuteen asuntoon. Vammasta johtuvat syyt, toimintakyvyssä tai muissa elämänolosuhteissa tapahtuvat muutokset eivät ole olleet peruste muutolle samassa pihapiirissä sijaitsevaan lähitulevaisuudessa monia peruskorjauksia vaativaan 1930-luvulla rakennettuun omakotitaloon eikä muuton mahdollisuuksille asunnon muutostöille.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Helsingin hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä tekemän valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti;

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 9 §:n 2 momentin mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä

asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Asiassa saatu selvitys

A on vaikeavammaisen pyörätuolia käyttävä henkilö, joka tarvitsee apua kaikissa päivittäisissä toiminnoissaan. Hänellä on käytössään kommunikaatioapuna puhetulkki sekä henkilökohtainen avustaja enintään 15 tuntia vuorokaudessa päivittäisistä toimista selviytymiseen. Harrastustoimintaan, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen hänelle on lisäksi myönnetty henkilökohtainen avustaja 10 tuntia kuukaudessa, mitä määrää ollaan palvelusuunnitelmakokouksen tuloksena korottamassa 20 tuntiin kuukaudessa.

A asui aikaisemmin kaksikerroksisessa omakotitalossa. Asunnon pinta-ala oli noin 105 neliömetriä, josta alakerta oli noin 75 neliömetriä ja yläkerta noin 30 neliömetriä. Asuntoon oli tehty A:n vamman kannalta tarpeelliset muutostyöt. A kertoi kotikäynnillä 24.3.2015, että talo oli pyörätuolin kanssa ahdas ja että hän halusi samassa pihapiirissä sijaitsevaan kolmikerroksiseen vanhempiensa perikunnan omistamaan 1930-luvulla rakennettuun omakotitaloon.

A:lle oli tehty 1.4.2015 kielteinen viranhaltijapäätös asunnon muutostöistä. Sosiaali- ja terveyslautakunta ei ollut 16.6.2015 muuttanut viranhaltijan päätöstä. Päätöksen mukaan kotikäynnillä sosiaalityöntekijä oli todennut, että isomman sähköpyörätuolin kanssa kääntyminen alakerran wc:ssä oli hankalaa mutta ei mahdotonta. Päätöksessä kunta oli ilmoittanut sitoutuvansa tekemään asuntoon toimintakyvyn heikkenemiseen liittyvät välttämättömät muutostyöt.

A on sittemmin muuttanut vanhempiensa perikunnan omistamaan omakotitaloon, mutta hän on päättänyt ottaa omaan asuinkäyttöönsä vain keskikerroksen, jolloin hän ei tarvitsisi hissiä. A on teettänyt seuraavat muutostyöt: kylpyhuoneen lattiakaadon korjaus ja lattialämmitys, uudet kaakelit ja nousutuki, luiskat ja tukikahvat, välioven poisto ja talon yhden sisäoven aukeamissuunnan kääntö. Lisäksi hän on teettänyt puhelimitse kauko-ohjattavan ulko-oven lukitusjärjestelmän. Muutostyöt ovat maksaneet yhteensä 9 689,58 euroa, mitä määrää hän on hakenut korvattavaksi vammaispalvelulain nojalla.

Selvityksen arviointi ja hallinto-oikeuden johtopäätökset

Ennen A:n muuttoa hänen entiseen ja uuteen asuntoonsa oli tehty kotikäynti. Sen yhteydessä sosiaalityöntekijä oli arvioinut, että asuminen A:n entisessä kodissa oli edelleen mahdollista, myös isomman sähköpyörätuolin kanssa. A:n olosuhteissa ei ole tapahtunut sellaisia muutoksia, ettei entinen asunto olisi enää vastannut A:n vammasta johtuvia tarpeita. Hallinto-oikeus toteaa, että muutossa on näin ollen katsottava olleen kysymys sinänsä hyväksyttävästä asumistason ja -viihtyvyyden nostamisesta. Kun otetaan huomioon, että A:n entiseen asuntoon oli tehty välttämättömät muutostyöt ja se, että kunta oli sitoutunut tekemään vanhaan asuntoon toimintakyvyn heikkenemiseen liittyvät muutostyöt esteettömyyden parantamiseksi, ja uuteen asuntoon muuttamisen tarpeesta esitetty selvitys, hallinto-oikeus katsoo, että A:n ei voida katsoa tarvitsevan välttämättä hakemuksessa tarkoitettuja asunnon muutostöitä suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoistaan.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja kunta velvoitetaan korvaamaan haetut muutostöiden kustannukset 9 689,58 euroa korkoineen.

Vaatimusten tueksi on vedottu aiemmin esitettyyn ja lisäksi todettu muun ohella seuraavaa:

Valittaja on vammaispalvelulaissa tarkoitettu vaikeavammainen henkilö. Valittaja muutti elokuussa 2016 itsenäisen elämän ja liikkumisen paremmin mahdollistavaan asuntoon, johon ennen muuttoa teetettiin välttämättömät ja kohtuuhintaiset muutostyöt. Näiden muutostöiden kustannukset kuuluvat kotikunnan kustannettaviksi.

Valittaja on alle vuoden ikäisenä sairastanut märkäisen aivotulehduksen, jonka seurauksena hänellä on CP-oireyhtymä, neliraajahalvaus ja vaikea puhevamma. Valittaja on käyttänyt pyörätuolia koko ikänsä ja ollut aina riippuvainen toisen henkilön avusta suoriutuakseen päivittäisistä toiminnoista.

Iän karttuessa valittajalle on kehittynyt vaikea-asteinen selkärangan kyfoskolioosi (kyttyrä-kieroselkäisyys) sekä liikkumattomuuteen liittyvä luuston haurastuminen. Valittajalta on murtunut vuonna 2008 vasen kantaluu hänen pudottuaan pyörätuolin kanssa auton hissitasanteelta kadulle. Tämä vamma oireilee toisinaan. Lapsena aloitettu säännöllinen fysioterapia supistui huomattavasti valittajan täytettyä 65 vuotta. Tämän jälkeen valittajan fyysinen kunto on nopeasti huonontunut.

Vuonna 2000 diagnosoitiin keuhkoastma, minkä lisäksi valittaja sairastaa keliakiaa. Vuonna 2016 valittajalla todettiin molempien silmänpohjien rappeuma.

Valittaja on koulutukseltaan filosofian maisteri (valmistunut 1982) ja --opettaja (valmistunut 2006). Valittaja on asunut yksin vuodesta 1993 lähtien. Valittajan asuntona oli pieni keittiö, olohuone, makuuhuone sekä yhdistetty WC ja suihkutila. Valittajalle ei aluksi ollut työhuonetta, vaikka hän toimi yrittäjänä vuosina 1998–2012. Valittaja pystyi käyttämään talon yläkerran sauna suihkutiloineen sekä hallia työhuoneena vasta sen jälkeen, kun hän sai vuonna 2004 kunnalta korvauksen hissien asennukseen asunnon muutostyönä (hiukan alle 54 000 euroa). Samassa yhteydessä talon ulko-oveen asennettiin sähköinen kauko-ohjattava lukko ja yläkerran kylpyhuone muutettiin pyörätuolille soveltuvaksi.

Hissin toiminta alkoi vuonna 2015 olla epäluotettavaa. Hissitasanne jäi pariin otteeseen puolitiehen kerrosten väliin. Hissi oli enimmillään käyttämättömänä viisi viikkoa, koska varaosia jouduttiin odottamaan. Hissin ollessa poissa käytöstä valittaja ei voinut hoitaa kirjallisia työtehtäviään eikä käydä kunnolla pesulla.

Hissiongelman lisäksi asunto kävi vuosien mittaan ahtaaksi ja epäkäytännölliseksi apuvälineiden määrän kasvaessa ja niiden koon suurentuessa. Asunnon sisääntulon pieni tuulikaappi kaksine ovineen ja eteisen kapeus hankaloittivat kulkua taloon. Samoin keittiö ja sinne kulku olivat ahtaita. WC:n ovi aukeni suoraan olohuoneeseen, ja liuska vessan edessä hankaloitti liikkumista olohuoneessa. Valittajan piti joko peruuttaa WC:hen sisään tai vaihtoehtoisesti ulos, koska sähköpyörätuolilla ei mahtunut kääntymään. Tällaisessa tilanteessa valittaja kerran kaatui pyörätuolista suoraan kasvoilleen.

Asunnon pohjaratkaisu ja huonetilojen sijoittelu olisi vaatinut WC:n sijoittamisen kokonaan toiseen paikkaan, jos WC:stä olisi tehty esteetön. Tämän vuoksi puolestaan joko olohuone tai makuuhuone olisi käynyt liian pieneksi.

Kaupungin lupaaman uuden hissien ainoaksi vaihtoehtoksi kantorajoituksen vuoksi olisi jäänyt kevythissin (pystyhissin) asennus, mikä olisi vienyt suurimman osan olohuoneesta ja työhuoneesta sekä tukkinut kulun pyörätuolilla alakerran WC:hen.

Muutto valittajien vanhempien entiseen asuntoon elokuussa 2016 oli ainoa mahdollisuus säilyttää itsenäinen elämä. Asunto on pienten muutostöiden jälkeen huomattavasti väljempi ja esteettömämpi kuin entinen asunto. Valittajan käytössä on keittiö, josta on kulku suoraan kivetylle pihalle, halli, olohuone, harrastustila (entinen ruokailutila), makuuhuone,

työhuone sekä yhdistetty WC ja suihkuhuone. Korvattaviksi vaaditut muutostyöt sisältävät esteettömyyskartoituksen sekä pyörätuolilla liikku-
misen ja hygienian hoidon mahdollistavat toimet (oven poisto, toisen
oven aukeamissuunnan vaihtaminen, kahden kynnyksen madaltaminen,
luiskat, kylpyhuoneen lattiakaadon korjaaminen laatoitustöineen, pesual-
taan siirto ja tukikahvojen asennus, yhteensä 8 681,08 euroa). Korvatta-
vaksi on vaadittu myös kodin hallinnan mahdollistava kauko-ohjattava
ovivalvontasysteemi (699 euroa) sekä nousutuki (309,50 euroa).

Asunnon pohjaratkaisu on esteettömyyden kannalta vanhaa asuntoa pa-
rempi. Kookkaalla sähköpyörätuolilla kääntyminen sekä kulku oviau-
koista on helpompaa. Työntekijöiden (tällä hetkellä viisi avustajaa) työ-
suojelu on samoin parantunut. Henkilökohtainen avustaminen vaatii nyt
vähemmän akrobatiaa ja fyysisen voiman käyttöä kuin edellisessä asun-
nossa.

Sosiaali- ja terveystoimi on antanut selityksen. Selityksessä on uudistettu
hallinto-oikeudelle esitetty.

A ei ole käyttänyt hänelle varattua tilaisuutta vastaselityksen antamiseen.

Merkintä

A:n turvasähköpostilla 26.10.2017 lähettämä valitus ei ole saapunut kor-
keimpaan hallinto-oikeuteen. Asiaa Valtion tieto- ja viestintäkeskukselta
(Valtori) selvittäessä on ilmennyt, että viestin palauttaminen tai jäljittä-
minen ei ole ollut enää mahdollista. Asia on kirjattu tämän selvityksen
jälkeen korkeimman hallinto-oikeuden diaariin saapuneeksi 10.12.2018.
A:lle on korkeimman hallinto-oikeuden kansliapäällikön 12.12.2018 lä-
hettämällä kirjeellä kerrottu, että turvasähköpostissa on ollut ilmeisesti
virhe.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Hallinto-oikeuden päätös ja
sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös kumotaan. Asia palautetaan sosi-
aali- ja terveystoimelle uudelleen käsiteltäväksi.

Perustelut

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista an-
netun lain (vammaispalvelulaki) 9 §:n 2 momentin mukaan kunnan on
korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä
asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheu-

tuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista eikä hän ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 12 §:n 1 momentin mukaan korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt, kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä.

A on vammapalvelulain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu vaikeavammainen henkilö, jolle hänen kotikuntansa kunnan on kustannettava hänen vammansa vaatimat välttämättömät ja kohtuuhintaiset asunnon muutostyöt.

Asiassa on ensiksi ratkaistava, onko A:n muutto toiseen asuntoon ollut perusteltua hänen vammastaan johtuvista syistä. Mikäli näin on, asiassa on lisäksi ratkaistava, ovatko vaaditut kustannukset vammapalvelulain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä ja kohtuullisia.

A on muuttanut elokuussa 2016 kaksikerroksisesta omakotiasunnosta samassa pihapiirissä sijaitsevaan vanhempiensa perikunnan omistamaan 1930-luvulla rakennettuun kolmikerroksiseen omakotitaloon. A on muuttanut aikaisempaan asuntoonsa vuonna 1993. Uudessa asunnossa A käyttää vain yhdessä kerroksessa sijaitsevia tiloja, kun taas vanhassa asunnossa A on käyttänyt kahdessa kerroksessa olevia tiloja.

A:n esittämän mukaan syynä uuteen asuntoon muuttamiseen on ollut erityisesti se, että vanhan asunnon hissi oli käynyt epäluotettavaksi, mikä oli vaikeuttanut muun ohella peseytymään pääsemistä. Vanhan asunnon WC-tilat olivat myös erittäin ahtaat sähköpyörätuolia käyttävälle A:lle. Esteettömien WC-tilojen rakentaminen olisi A:n mukaan edellyttänyt asunnossa mittavia muutostöitä A:n pääasiallisessa asuinkerroksessa. Asunnon tilojen ahtauden vuoksi myös A:n henkilökohtaisten avustajien työskentely oli ollut vaikeaa. Ahtautta oli lisännyt apuvälineiden määrän kasvu sekä sähköpyörätuolin entistä suurempi koko.

Korkein hallinto-oikeus pitää uskottavana sitä A:n hakemuksessa ja valituksessa esitettyä, että vanhan asunnon ahtaus olisi joka tapauksessa pakottanut teettämään merkittäviä muutostöitä, jotta A olisi kyennyt käyt-

tämään jatkossa näitä asuintiloja. Esitetyn selvityksen mukaan muutostöistä ja vuodesta 2015 lähtien ajoittain epäkuntoisen hissien korjauskustannuksista olisi aiheutunut merkittävästi suuremmat kustannukset kuin A:n hakemuksessa tarkoitetuista uuteen asuntoon tehdyistä A:n liikkumista ja hygienian hoitoa turvaavista korjauskustannuksista sekä A:n itsemääräämisoikeutta turvaavasta oven avausjärjestelmästä aiheutuneista kustannuksista.

Korkein hallinto-oikeus katsoo, että muutto aikaisempaa tilavampaan asuntoon, jonka tilat samassa kerroksessa sijaitsevana soveltuvat vähäisillä korjauksilla paremmin vastaamaan A:n henkilökohtaisia vammasta johtuvia tarpeita, on ollut näissä olosuhteissa perusteltua. Korvattaviksi vaaditut muutostyöt ovat vammaispalvelulain 9 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla välttämättömiä ja kohtuullisia.

Koska hallinto-oikeudella ja sosiaali- ja terveyslautakunnalla on ollut asiasta eri käsitys, hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökset on kumottava ja asia on palautettava sosiaali- ja terveyslautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Eija Siitari
oikeusneuvos

Petri Helander
oikeusneuvos

Antti Pekkala
oikeusneuvos

Ari Wirén (t)
oikeusneuvos

Toomas Kotkas
oikeusneuvos

Anna Heikkilä
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Asiaa ratkaistaessa on toimitettu äänestys. Äänestyslausunto ilmenee päätöksen liitteestä.

LIITE

Äänestyslausunto

Äänestyslausunto

Eri mieltä olleen oikeusneuvos Toomas Kotkaksen äänestyslausunto, johon oikeusneuvos Antti Pekkala yhtyi:

”Tutkin asian samassa laajuudessa kuin enemmistö. Hylkään valituksen. En muuta hallinto-oikeuden päätöstä.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.”

Vakuudeksi:

Anna Heikkilä

Oikeussihteeri

Jakelu

Päätös	A, maksutta
Jäljennös	Helsingin hallinto-oikeus
	Sosiaali- ja terveystoimi
Asiakirjat	Sosiaali- ja terveystoimi